SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. XCV. No. 236. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 13, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го ГРУДНЯ 1988 Ч. 236. РІК XCV.

Пам'ятайте про Україну!

ЗВЕРНЕННЯ

ЗАКОРДОННОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНКСЬКОЇ СПІЛКИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

Нині, всі кому не байдужа доля української землі й народу, з тривогою спостерігають за подіями в Совєтському Союзі, особливо в Україні: чи довго ще уряд Ґорбачова триматиме в Україні русифікаторську мафію Щербицького? Чи втримається сам Ґорбачов коло державного керма і, якщо втримається, то чи надовго? Чи стане нарешті й національне питання на порядку денному і чи скажуть про нього так само відверто, як сказали про кризу совєтські економісти? Чи дійде колись і до України гласність хоча б у такому обсязі, як у Москві? Чи взагалі виживе Україна в тих загрозливих екологічних експериментах, жертвою яких її зробили?

Ці й подібні питання хвилюють багатьох із нас. Хто стежить за подіями в Україні, той знає, що українські патріоти не сидять, склавши руки. Українські письменники в офіційній пресі і з усіх можливих трибун піднесли питання про кризовий стан української мови й культури. Колишні українські політв'язні, знані тут як українські дисиденти, пішли ще далі й поставили питання про права Української ССР, вимагаючи для неї не фіктивних, не паперових, як було досі, а справжніх прав.

Вячеслав Чорновіл, брати Горині, Степан Хмара та багато інших відомих нам людей публікують незалежні журнали, беруть активну участь у масових багатотисячних демонстраціях у Львові та Києві, хоча ці демонстрації влада брутально розґаняє, використовуючи війська спеціяльного призначення і тренованих собак.

Однією з важливих подій в Україні є виникнення Української Гельсінкської Спілки — на базі колишньої Української Гельсінкської Групи - та оприлюднення проrграми і принципів спілки. За це українських патріотів усіляко цькують у совєтській пресі й на різних інспірованих зборах.

За таких обставин ми не можемо спокійно спостерігати зі свого затишку й достатку за подіями в Україні — наш громадський обов'язок — по можливості активно допомагати своїм братам і сестрам в Україні, що жертвують і важать життям заради свободи свого народу. Це також наш християнський обов'язок.

Ми маємо на Заході Закордонне Представництво Української Гельсінкської Спілки, уповноважене публікувати матеріяли спілки і видавати тут позацензурні публікації, які виходять в Україні машинописним способом. Протягом цього року вийшли передруки журналу „Український Вісник", ч. 8 і ч.9-10, а також „Експрес-випуск", ч. 1. Підготовлено до друку „Експрес-випуски", чч. 8 і 9, журнал „Кафедра", ч. 2, бюлетені львівської філії УГС. Тепер готуємо до друку журнал „Український Вісник", ч. 11-12, „Кафедра", чч. 4 і 5, переклад англійською мовою журналу „Український Вісник", ч.7. Крім того, через українську пресу в діяспорі оприлюднено близько 50 листків пресової служби УГС, документи Міжнаціонального комітету учасників національно-демократичних рухів народів СССР та інші матеріяли з України. Але на це потрібні фонди, багато фондів. І багато зусиль, щоб перекладати їх іншими мовами та поширювати в світі.

(Закінчення на стор. 3)

Українські науковці переговорювали з міністром багатокультурности

Торонто. — Д-р Богдан Кордан і д-р Любомир Луцюк, наукові співпрацівники Катедри Українознавчих Студій при Торонтонському університеті, відбули зустріч з канадським міністром багатокультурности й громадянських справ, Ґері Вайнером, на якій обговорено висліди наукових дослідів над справою інтернування українців у Канаді в роках 1914-20.

Д-р Кордан і д-р Луцюк, члени делегації, яку очолив Іван Григорович, голова Комісії Громадянських Свобід, поінформували міністра про справу інтернування 5,000 канадських українців, з яких багато вже були натуралізованими громадянами Канади, в 26-ох концентраційних таборах, розкинених по цілій Канаді, де вони були приневолені виконувати тяжку примусову працю. Крім того, додаткових 88,000 українців були змушені реєструватися як „ворожі чужоземці". При цій нагоді, делеґація подарувала міністрові брошуру, зладжену д-ром Луцюком на цю тему „A Time For Atonement: Canada's First National Internement Operation and the Ukrainian Canadians, 1914-1920" яка була опублікована раніше цього року.

Досліди д-ра Кордана виявили, що багато архівних матеріялів відносно цієї справи були навмисно знищені урядом в 1950-их роках, що утруднило справу детальної документації та вимоги відшкодування. Д-р Луцюк знайшов докази в архівах британського міністерства закордонних справ, які вказують, що вже в січні 1915 року канадський уряд отримав був інструкції з Лондону, згідно з якими українці повинні б були отримати „пільговий статус" приязних чужоземців тому, що їх можна зачислити, як і багато інших членів національних меншостей австро-угорської імперії, за ворожо настроєний до австро-угорського режиму елемент.

Представники української спільноти увійшли тепер у переговори з урядом Канади, щоб добитися урядового визнання, що українцям Канади сталася кривда в роках 1914-20.

В цих переговорах посавлено такі вимоги: дістати дозвіл ставити історичні пам'яткові написи на терені колишніх концентраційних таборів в Канаді; переглянути теперішній закон „наглої потреби" й змінити його так, щоб жадна національна меншинна група ніколи більше не була наражена на подібне переслідування; дати фінансове відшкодування тим переслідуваним особам, які ще живуть та встановити спеціяльний фонд для фінансування наукових дослідів і публікацій з ділянки украні́сько-канадських студій.

„Ню Йорк Таймс" називає Україну „складовою частиною СССР"

Ню Йорк. — Газета „Ню Йорк Таймс", інформуючи своїх читачів у числі з 8-го грудня ц.р. про арешт 56 жидів під час демонстрації в часі виступу на сесії Генеральної асамблеї Міхаіла Ґорбачова, згадує кількома словами про те, що демонстрували також кількасот інших східньоевропейських іміґрантів, між ними група українців, більшість з них старші люди, які вимахували українськими прапорцями.

При цій нагоді кореспондент агентства Ассошіейтед Пресс, інформацію якого надрукувала згадана газета, називає Україну „складовою частиною" Совєтського Союзу, але ідея самостійности глибоко закорінена серед іміґрантів у З'єднаних Стейтах Америки.

Найбільше сподобалося інформаторам те, що естонці помахували своїм національним передвоєнним прапором і висловлювали задоволення, що нарешті брама Залізної заслони відкривається. Естонія, на думку газети і її кореспондентів, також є „складовою частиною" СССР, але там проявляються націоналістичні тенденції.

Газета пише також про вірменів, які у числі понад 100 осіб наголошували неспокої у їхній республіці, але це ще було перед великим землетрусом, який навістив Вірменію в ніч із середи на четвер, з 7-го на 8-го грудня. Згідно з офіційними повідомленнями з Москви у Вірменії загинуло коло 70,000 осіб, а друге після Єревану місто Ленінакан з населенням 225,000 осіб, було знищене на 75 відсотків.

Вірмени і жиди демонстрували також у вівторок, 6-го грудня, на 67-ій вулиці між Лексінґтон і Парк авеню, де ночував М. Ґорбачов Вони співали національні пісні, виголошували промови, голосили гасла тощо.

ЕСТОНІЯ НЕ ПІДДАЄТЬСЯ

Таллін, Естонія. — Тут відбулася сесія Верховної Ради Естонії, яка прийняла рішення про припинення будівництва будь-яких промислових і гірничовидобувних підприємств на північному сході республіки, де забруднення довкілля набрало загрозливих розмірів.

Як повідомляє кореспондент агентства Ассошіейтед Пресс, ця резолюція може викликати конфлікт маленької республіки з московським урядом, хоч не виключено, що Естонія виграє цю конфронтацію: Міхаіл Ґорбачов у своїх виступах закликає до поширення прав союзних республік, тому він не обов'язково піде на загострення з Талліном.

Як відомо, 16-го листопада Верховна Рада Естонії прийняла резолюцію, яка проголошує суверенітет республіки у всіх внутрішніх справах. Президія Верховної Ради СССР незабаром оголосила цю декларацію незаконною, однак естонці продовжують заявляти, що їх власні закони мають пріоритет перед загальносоюзними. Але вони не хочуть загострювати ситуацію: у вівторок, 6-го грудня, Верховна Рада Естонії відклала дискусію з приводу резолюції, яка визнала б недійсними на території республіки два недавні московські укази, які обмежують право на демонстрацію. Замість цього естонський уряд вирішив просто зіґнорувати укази центральних властей і керуватися більш ліберальним законом, прийнятим з цього ж приводу в Естонії у січні цього року.

Видобуток фосфоритів і сланцю на північному сході Естонії, а також спалювання сланцю в теплових електростанціях республіки нанесли довкіллю Естонії колосальну шкоду.

Резолюція Верховної Ради Естонії пропонує її Раді міністрів розробити до 1-го листопада 1989 року детальний облік заходів щодо врятування довкілля у республіці. Назріває прямий конфлікт між республікою і всесоюзними міністерствами, до яких належить таллінська паперова фабрика, електростанція у Віру і мардуська хемічна фабрика. Депутат Верховної Ради республіки Ендель Ліпмаа сказав, що естонські власті роками намагалися добитися від московських бюрократів прийняття заходів у боротьбі з забрудненням цими підприємствами довкілля, але до прийняття нових законів Естонія була безсильною. Резолюція про заборону дальшого промислового розвитку північного сходу республіки була прийнята у вівторок, 6-го грудня одноголосно. Після дискусії були прийняті інші резолюції, які закликають до негайного закриття багатьох об'єкті, що забруднюють довкілля.

У середу, 7-го грудня, Верховна Рада республіки прийняла поправку до конституції, яка оголосила естонську мову офіційною мовою Естонської ССР, однак відклала розгляд резолюції, яка вимагає, щоб цю мову вивчили сотні тисяч росіян, які проживають в Естонії. Резолюція була прийнята 204 голосами проти 49 при чотирьох, що утрималися. Це на 14 голосів більше, ніж потрібно для прийняття поправки до конституції.

Розгляд законопроєкту, який вимагає, щоб естонську мову вивчили всі робітники і службовці, від міліціонерів до лікарів, відкладено до січня. Проголосивши естонську офіційною мовою, Естонська ССР приєдналася б до чотирьох інших республік, які прийняли аналогічне законодавство. Вірменія, Грузія і Азербайджан зробили це після 1978 року, а Литва — кілька тижнів тому.

Ф. КАСТРО НЕЗАДОВОЛЕНИЙ ПОЛІТИКОЮ КРЕМЛЯ

Гавана, Куба. — Виступаючи тут на церемонії, присвяченій Дню кубинських збройних сил, диктатор „острова свободи" Фідель Кастро заявив, що зовнішня і внутріня політика, яку проводить Совєтський Союз під керівництвом Міхаіла Ґорбачова, може виявитися небезпечною для Куби та інших країн, які стали на шлях „соціялістичних перетворень".

Як повідомляє кореспондент пресового аґентства Франс Пресс, кубинський лідер вказав, що буде дуже радий, якщо „нові починання" в соціялістичному таборі увінчаються успіхом. „Однак якщо їх настигне невдача, — зауважив він, — ми зазнаємо значно більше серйозних труднощів, ніж раніше, при чому труднощі ці будуть походити не тільки з ворожого табору, але й від наших друзів".

„Обіцянки миру, зменшення нуклеарних озброєнь і наступ розрядки між З'єднаними Стейтами і Совотським Союзом зовсім не передбачають нічого доброго для нас, для інших революційних народів і для незалежних країн 'Третього світу', — сказав Ф. Кастро. — Якщо в один прекрасний день всі ракети зникнуть, ми будемо дуже раді за народи тих країн, які тепер загрожують одна одній. Але це ні трохи не зменшить рівня воєнної небезпеки, яка нині нависла над Кубою".

Західні спеціялісти оцінюють обсяг совєтської допомоги Кубі приблизно 5 біл. дол. на рік.

Виступаючи у програмі новин американської телевізійної компанії „Сі-Бі-Ес", сенатор - демократ Клейборн Пелл, який недавно повернувся з Куби, сказав, що, судячи з деяких даних, Фідель Кастро хоче відновити відносини зі З'єднаними Стейтами Америки. У Гавані сенатор К. Пелл, який очолює Комісію міжнародних відносин, протягом трьох годин розмовляв з кубинським диктатором.

На запитання про те, як Ф. Кастро пояснював свої розходження зі совєтським генсеком та його політикою перебудови, сен. Пелл відповів: „Він підкреслив, що комунізм в СССР і на Кубі побудований на неоднаковому базисі". В той же час Кастро підкреслив, що він не вважає свої розходження з Ґорбачовим непереборними. „Як мені видалося, — сказав сен. Пелл, — Кастро щиро вважає, що тепер на плянеті є два головні комуністичні діячі: він сам і Міхаіл Ґорбачов".

В Тибеті знову неспокійно

Пекін, КНР. — Пресове аґентство Ройтерса інформує, що керівники Китайської Народної Республіки знову мають клопіт з неспокійними тибетцями, які, як каже кореспондент згаданого аґентства, „не люблять ходити в ярмі" і час-від-часу відкрито виступають проти китайських окупантів їхньої батьківщини, яку вони (китайці) окупували в 1959 році.

Також серед комуністичних керівників в Тибеті є поділ думок на справи політики окупаційної адміністрації, насадженої центральним керівництвом в Пекіні, яке вважає Тибет своєю територіяльною власністю.

У зв'язку з розрухами і відкритими виступами тибетських монахів проти китайців, Пекін мусів рішитися на радикальні зміни, які можуть мати далекосяглі наслідки. Вони зняли зі становища генерального секретаря тибетської Комуністичної партії Ву Жінгуа, комунісичного політика ліберального напрямку, який зумів здобути собі прихильників в Тибеті, а на його місце поставили іншу цілком невідому в цій гірській поневоленій країні людину на прізвище Гу Жінтао, не пояснивши тибетцям, що властиво сталося з попереднім керівником.

Після відкликання Ву Жінгуа в Тибеті вибухнули нові антикитайські заворушення, які треба було придушувати збільшеними частинами міліції і війська, що у свою чергу посилювало ненависть гірських революціонерів до китайських окупантів. Монахи зударялися з міліцією і вояками реґулярної армії, які відповідали побоями, розстрілами, паленням будистських святинь, вивозами родин непокірних революціонерів до так званих „поправчих концтаборів" тощо.

Проти таких китайських практик гостро запротестував Даляй Лями, духовний керівник тибетських буддистів, який від часу окупації живе на вигнанні в Індії.

„Верховинки" вшанують Є. Сверстюка

Ню Йорк. — Пластовий Курінь „Верховинки" влаштовує тут в неділю, 18-го грудня ц.р. в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79-та вулиця, вечір для відзначення 60-ліття визначного поета, письменника, літературного критика, дисидента Євгена Сверстюка.

В програмі візьмуть участь: Микола Руденко, Надія Світлична, Людмила Литовченко, Григорій Герчак, Ніна Самокіш.

На вечір прибуде син Є. Сверстюка, Андрій. Початок о год. 5-ій вечора. Будуть висвітлені прозірки.

Українець доповідатиме на науковому з'їзді в ЗСА

Ню Орлінс (ОУПС). — Тут відбудеться з кінцем грудня ц.р. річний з'їзд американських і канадських мово- й назвознавців, об'єднаних у Лінґвістичному товаристві Америки, Канадському й американському назвознавчому товаристві, Асоціяції діялектологів і інших.

На запрошення організаційного комітету в згаданих з'їздах візьме участь один із основників і колишній голова Американського назвознавчого товариства проф. Ярослав Рудницький з Канади. Він прочитає доповідь у славістичній сесії з'їзду на тему походженя й історії назви „Острів Лисянського" у комплексі Гавайського архіпелагу на Тихому океані.

Як відомо, цей острів був названий у 1805 році в честь українця — Юрія Лисянського з Ніжина, що командував кораблем „Нева" в кругосвітній подорожі цим кораблем у роках 1803-1806. Потомок старої козацької родини з Лисянки у Звенигородщині, Ю. Лисянський був видатним мореплавцем того часу й залишив опис своєї подорожі, надрукований у 1812 році. й опісля в англійському перекладі в Лондоні в 1816 році. В обох виданнях надруковано першу мапу „Острова Лисянського", накресленому самим автором.

СВ. МИКОЛАЙ В ОСУМА

Ню Йорк. — В суботу, 17-го грудня ц.р., о год. 11:30 перед полуднем в залі Дому ОУВФ при 136 Друга авеню до Осередку Спілки Української Молоді загостить св. Миколай. В програмі: деклямації дітей, колядки (дитячий хор) та різдвяна сценка у виконанні учнів Школи українознавства. Небесна канцелярія буде відкрита в суботу від год. 9-ої до 11-ої рано. Організатори просять щоб усі учні були святочно одягнені у вишивки.

ОЧІКУЮТЬ СВ. МИКОЛАЯ

Йонкерс, Н. Й. — Школа українознавства при парафії св. Михаїла влаштовує тут програму в неділю, 18-го грудня ц.р., о 1-ій год. в церковній залі в пошану св. отця Миколая. В програмі беруть участь учні школи. Головною точкою буде сценка „Небесна кухня" Ганни Черінь. Дирекція школи запрошує всіх громадян Йонкерсу й околиць на цікаву програму. Небесна канцелярія відкрита від 12-ої год.

Вийшла нова українська платівка

Лейквуд, Огайо. — Українська фірма „Оріяна" випустила свою першу із серії платівок під назвою „Ukrainian Grafitti" („Українське Ґрафітті"). Це альбом сучасної української музики виконаної найкращими ансамблями України.

Всім відоме тріо Мареничів виконує чотири нові пісні. Ме менше відома „Смерічка" співає дуже жваву „Полісяночку", пісня, яка втішається надзвичайно великою популярністю в Україні.

На платівці „Українське Ґрафітті" слухач почує не тільки нові пісні, але також запізнається із зовсім новими виконавцями, які часто виступають перед мільйоновою авдиторією в українській телевізії. Одна з таких це Алла Кудлай. Її чутлива інтерпретація пісні „Людям на добро" дуже популярна. Інший це Павло Дворський, композитор - виконавець, який виконує свою пісню „Рідна мова" з патріотичним відчуттям своєї мови, культури, і Матері-України. Він цього літа виступав на фестивалі „Фолклорама" у Вінніпезі, де його повна авдиторія вітала овацією. Іван Попович — гуцул. Слухаючи його темпераментного виконання пісень „Скажи мені" і „Васелина", відчувається сині Карпати, велику полонину чи бистру гористу річку.

Платівки і касетки можна набути в українських крамницях або писати до: The Trident Group Corporation, 1601, Warren Rd., Lakewood Ohio, 44107.

ДОПОВІДЬ Д-Р МАРІЇ КЛЯЧКО

Ню Йорк. — Д-р Марія Клячко виголосить доповідь в суботу, 17-го грудня ц.р., о год. 5-ій по полудні в Домі НТШ, 63 Четверта авеню між 9-ою і 10-ою вулицями, на тему: „Мої враження з подорожі в Україну". Доповіді, з циклю „Україна сьогодні", влаштовує Наукове Товариство ім. Шевченка.

У СВІТІ

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Франсуа Міттеран відвідав минулого тижня Чехо-Словаччину і відбув там довшу розмову з президентом Ґуставом Гусаком. Обидва розмовляли про справи прав людини, роззброєння і економічної співпраці між обидвома країнами. Чехословацькі правозахисники були затурбовані тим фактом, що Міттеран готовий підтримувати економічні й політичні зв'язки з комуністичним режимом у Празі без жадних передумов. Але Міттеран дав до зрозуміння, що він прибув до Праги з певними плянами і передумовами і що права людини стоятимуть на першому місці у переговорах з партійними і урядовими особам. Довідавшись про пропозицію Міхаіла Ґорбачова, тобток про зменшення війська і зброї, він привітав таку ініціятиву совєтського керівника.

ГОЛОВНЕ КОМАНДУВАННЯ антикомуністичних повстанців-муджагедінів в Афганістані категорично відкинуло пропозицію совєтського лідера Міхаіла Ґорбачова про припинення усіх воєнних дій 1-го січня 1989 року без жадних передумов і при наявності совєтського окупаційного війська в їхній країні. „Ми будемо продовжувати боротьбу поки не осягнемо наших цілей, тобто не заставимо Москву вивести усі свої війська з нашої країни і перестати підтримувати їхніх найманців комуністів в Кабулі", — заявив Абдуль Рахім, пресовий секретар одної з більших фракцій організації борців за свободу Афганістану. Неґативно на пропозицію зареаґували державний секретар ЗСА Джордж Шулц і деякі інші західні політики. Шулц підкреслив, що бажання повстанців опанувати цілу територію ще перед відходом совєтської армії є оправданим.

ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКИЙ УРЯД і населення затурбовані летунськими катастрофами на території ФРН, у яких гинуть, або стають каліками цивільні люди. Минулого тижня американський військовий літак врізався в середину міста Ремшайд, коло Дюссельдорфу. Ціле щастя, що великих жертв в людях не було. Загинула тільки одна особа, а кількадесять були поранені. Натомість матеріяльні шкоди обраховують на кілька мільйонів долярів. Німецькі чинники заявили, що число забитих може збільшитись, бо не виключено, що забиті знаходяться ще під грузами будинків. Не відомо також де подівся летун, бо його тіла ще й досі не знайдено.

ЮҐОСЛАВСЬКІ РОБІТНИКИ продовжують демонстрації під будинком парляменту федерального уряду в Беоґраді, домагаючись радикальних змін на відтинку економіки і поправи низького життєвого рівня населення. Серед 5,000 демонстрантів, більшість становили жінки, робітниці фабрик взуття. Під парляментом демонстрантам загородили дорогу потрійні ряди поліції. Жінки закричали: „Що, настрашились жінок? Ганьба вам і урядові, який допустив до такого стану в економіці і перетворив юґославський нарід в жебраків". Поліція не втручалась у сам хід демонстрації і виголошуваних промов, але не допускала демонструючих близько до будинку парляменту. Юґославські газети при тій нагоді написали, що тепер кожний четвертий мешканець Београду не є в стані заплатити за помешкання, хіба відмовиться цілковито від харчів і одягу. Юґославія переживає сьогодні тяжку економічну кризу, а інфляція сягає 236 відсотків. Крім того країна винна закордонним державам 21 біл. дол.

В АМЕРИЦІ

ТЕЛЕКОМПАНІЯ СІ-ЕН-ЕН ПОВІДОМИЛА, що американські медики, вивчивши документальну хроніку з виступами Адольфа Гітлера, прийшли до висновку, що нацистський вождь мав хворобу Паркінсона. Тепер медики досліджують чи ця важка хвороба впливала на психіку і визначала вчинки Гітлера.

В НЮ ЙОРКУ НА ПРЕСОВІЙ конференції 7-го грудня виступив начальник управління інформації міністерства закордонних справ СССР Ґеннадій Ґерасімов, який підтвердив, що маршал совєтської армії, начальник генштабу Сергії Ахромеєв зрезиґнував. Ґерасімов заявив, що це сталося виключно через стан здоров'я Ахромеєва і ніяк не пов'язане з раптовим від'їздом М. Ґорбачова до СССР. Ґерасімов додав, що Ахромеєв залишиться одним із дорадників Ґорбачова. Американські коментатори досить скептично поставилися до слів Ґерасімова, багато з них схиляються до думки, що між резиґнацією Ахромеєва і раптовим від'їздом Ґорбачова в Москву є прямий зв'язок. „Якщо відставка Ахромеєва і раптовий від'їзд Ґорбачова є лиш випадковим збігом, то це дуже дивний збіг", — заявив кремлінолог в Інституті ім. Кеннана Раян Менон. Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Бернард Трейнор вважає, що тут йдеться про конфронтацію між Ґорбачовим і міністерством оборони, незадоволеним, що рішення у справах роззброєння Ґорбачов робить без його згоди.

СОВЄТСЬКУ ПРОМИСЛОВУ виставку-ярмарок в Ню Йорку, яку мав відкрити М. Ґорбачов, у четвер, 8-го грудня, це зробив заступник голови Ради міністрів СССР Віктор Камєнцев. Після привітального слова з побажаннями розвитку в американсько-совєтські торгівлі, Камєнцев поспішив на летовище ім. Кеннеді, щоб також повернутися до Москви. З американської сторони совєтську виставку в Центрі ім. Джавіца відкрив міністер торгівлі Вілліям Веріті. Він прихильно відгукнувся на промову Ґорбачова в ООН і заявив, що поширення торгівлі між обома країнами „також і в інтересах ЗСА". Однак він не дав відповіді на побажання Камєнцева продавати Америці більше совєтських товарів. Як заявили журналісти, покищо неясно, які саме товари можна купувати в Совєтському Союзі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Виступ Ґорбачова в ООН

Коли пригадати, що кубинський Фідель Кастро промовляв в Об'єднаних Націях п'ять годин, то швидко читана промова Міхаїла Ґорбачова на Генеральній асамблеї Організації Об'єднаних Націй 7-го грудня 1988 року — докладно одна година і 10 хвилин — була ще „коротка". Відчувалося зразу, слухаючи її на телевізійній передачі, що це була добре запляновна промова, вірогідно кількакратно перечитувана і корегована. Її автори, (бо годі приписати її авторство одному Ґорбачову) мали напевне на увазі, щоб так скласти її, щоб вона сподобалася слухачам. Ціль осягнено: велетенська заля ООН, вщерть заповнена делеґаціями 159-ти членських держав плюс гості, рясно оплескувала президента, ґенерального секретаря Компартії СССР і фактичного диктатора цієї імперії. Очевидно, критерієм для оцінки цієї промови Ґорбачова не може бути теляче захоплення американсько-жидівського мультимільйонера Гаммера, який не мав слів для вислову свого подиву і свого ентузіязму, коли його також запитали журналісти про думку. (Це той сам Гаммер, який привіз з Москви пофальшовані КҐБ „документи" до Єрусалиму, на підставі яких Іван Дем'янюка засудили на кару смерти).

Але, об'єктивно кажучи, це була дуже зручно і фахово складена промова. Скільки в ній було пропаґанди і скільки щирих і правдивих обіцянок — це покаже майбутність. Наприклад, заява, що СССР відкличе в найближчих двох, трьох роках пів мільйона свого війська з країн Середущої Европи, довівши збройні сили до оборонного, а не офензивного стану. Чи ця заява буде здійснена та яке реальне значення матиме для нової констеляції збройних сил НАТО і Варшавського пакту — про це зможуть сказати тільки фахівці-старшини. Але вся промова Ґорбачова була пронизана „миролюбієм". Ґорбачов таврував епоху холодної війни та явної ворожнечі між Сходом і Заходом та раз-у-раз підкреслював потребу покращання американсько-совєтських відносин, по лінії політики його і Рональда Реґена. Ґорбачов воскресив теорію про можливість і потребу „співпраці держав з різними соціяльними устроями". Він пояснював перебудову, як реформи, націлені на демократизацію відносин і всього устрою СССР. Але він був обережний і зупинився перед порівняннями „соціялістичної демократії" і демократії країни, в якій промовляв. Поминаючи багато пустих фраз — політичне значення таки мала його заява готовости до дальших розмов, нарад і договорів з наступником Реґена — Джорджем Бушом. Політичне значення мав його зворот до ґенерального секретаря ООН, щоб ця Організація причинилася до повного відкликання совєтських військ з Афганістану і повного тамошнього замирення, при чому — за проєктом Ґорбачова — Корпус миру мав би допомогти відбудувати цю поруйновану війною країну. Ґорбачов обіцяв теж, що за політичні і релігійні погляди громадян СССР не будуть арештувати і карати, але тут же застеріґся, що це не стосується злочинців, шпигунів „і так далі". У цьому „і так далі" може вміщатися похмура і зловісна совєтська практика. Казав теж про свободу громадян СССР виїзду закордон — знову зі застереженням, що не зможуть виїздити ці, які знають совєтські „військові тайни". Але висловився проти хемічної і атомової зброї, відкриваючи дорогу до переговорів про її скасування, — що теж може обертатися у завороженому колі пропаґанди, не ставши ніколи реальною дійсністю.

Говорячи про большевицьку дійсність від 1917 року, деякі історики-аналітики порівнювали Хрущова з Ґорбачовим. Адже Хрущов перший мав відвагу розвінчати Сталіна, а Ґорбачов створив в СССР іншу атмосферу, ані ж та, яку завів Леонід Брежнєв, наступник Хрущова. За них обох — за Хрущова і Ґорбачова — стало в СССР „легше жити". Проте Хрущов був простаком, який на цій самій залі ООН зняв був черевик з ноги і гатив ним по столі репрезентантів СССР, а Ґорбачов таки своїм виглядом, своїми манерами, способом говорення і поведінки робить враження людини культурної з політурою західнього пересічного „ворога народу". Атмосфера — це теж таке абстрактне слово, яке має велике реальне значення в політиці. Чи Міхаїл Ґорбачов говорив щиро, чи фальшиво, чи він був собою чи тільки грав ролю для замилення очей західньому світові — все одно він мав успіх. І він скріпив своїм виступом в ООН цю атмосферу, в якій Джордж Буш зможе продовжувати розмови про мир у світі.

Михайло Кучер

„НАУКОВИЙ НАЦІОНАЛІЗМ" У НАЦІОНАЛЬНИХ РЕСПУБЛІКАХ СССР

I.

Совєтська наука перебуває у постійному стані конфлікту із світовою наукою. Тоді все залежить від чергової партійної лінії. Одначе, яка б чергова партійна лінія не була — конфлікт існує постійно. З газет совєтський громадянин довідується, що кібернетика — це найгірші стремління світового імперіялізму. Що західні продажні генетики просто вигадали гени і хромосоми, бо не зрозуміли складности світу без діялектичного матеріялізму.

Таке ж становище існувало і в мовознавстві і в фізіології. Совєтська преса 40-их років твердила, що закон збереження енергії винайшов „русский ученый" М. Ломоносов, а не англійський „пивовар" Джоуль. Жовтий журналіст не згадав, що „пивовар" був у той же час видатним фізиком.

Науковий націоналізм і шовінізм в СССР — справа далеко не нова. Шовінізм буквально нищить совєтського вченого, що слухняний партії. Якщо совєтський вчений хоче бути патріотом, а він хоче, то має вірити партійній лінії в науці. Кожен совєтський вчений знає, що дуже довгий список чужої літератури в дисертації вважається мінусом праці. Дисертацію провалюють.

Ученим в СССР відома хресна дорога замовленої товариством „Знання" книги „Пощо вченому совість". В Совєтському Союзі мало що можна назвати дивним. Основною думкою замовленої книги було твердження, що науку не можна ізолювати від контактів з іншими країнами. Книгу безжалісно редагували і головний редактор викреслював десятки сторінок. У довірочній розмові з автором книги головний редактор говорив: Ви — автор — дуже поверхово розумієте міжнародне розладнання... Ми хочемо торгувати, обмінюватись ідеями, але у нас свої інтереси, ми соціялістична держава, ми не можемо забути, що капіталізм — це хижак. Ми від Заходу маємо отримати якнайбільше, а дати якнайменше. Так, що „рожеві окуляри" більших контактів нам не підходять.

Так говорив редактор і в той же час полковник „органів", себто КҐБ. На Заході вчений слуга правлячих клясів. У перекладі з партійного красномовства на звичайну мову це виглядає так: „чужинцям не можна вірити, чужинець завжди ворог. Партія з політичних причин може кокетувати, але ми, на низах, маємо бути обережні".

Селекціонери-генетики ЗСА, Франції і Англії посилають після першого прохання свій матеріял в СССР, а навпаки дуже трудно, або й неможливо. Загальновідоме становище з ліками в СССР. Ця індустрія в СССР є в початках і населення страждає від нестачі ліків. Все необхідне треба купувати на Заході. Отрута недовір'я і ворожнеча — характерні для цілого СССР у всіх ділянках життя і науки. Особливо це недовір'я спостерігається в провінційних інститутах, які підлягають не АН СССР, а міністерствам. Буває, що „вчені колективи", люди знаючі з досвідом, але культури не мають. Їм досить місцевого Дому культури з кіном і танцями „під баян". Такі люди вважають, що закордонні гості приїжджають, щоб побачити погане і потім це розповсюджують. Партія „керує наукою" — звичайна думка в СССР. Із-за „керування партією науки" навіть добрі ідеї совєтських вчених не реалізуються своєчасно. Совєтські вчені здебільшого провінціяли в науковому розумінні.

Ідея мешканців Росії не пускати закордон нараховується століттями. За царювання Бориса Годунова (1598-1605) шестеро молодих людей послано закордон вчитися медицини. Жаден не повернувся до Росії. За Петра І тих, хто втік закордон, викрадали, при Катерині публічно проклинали. А ось документ, а не злісна вигадка. 1883 року член імператорської Академії наук Н. Гамель просив Миколу І дозволити виїхати до Америки, там познайомитись з „системою телеграфічних зв'язків". Цар дозволив, але перед тим Гамель мусів дати запевнення на письмі, що „не посміє для їжі вживати людське м'ясо, як то прийнято в Америці". Академік розписку дав. А щодо можливостей листування. Кожний міжнародний лист, що посланий з СССР підлягає перлюстрації.

Можна вважати незвичайним явищем в СССР політику совєтської влади „на окраинах", себто на периферії в національних республіках. В Узбекистані студенти-узбеки і їм без підготовки ставлять добрі оцінки. Некультурні хлопці і дівчата з глухих кишлаків не хочуть їхати до міста, щоб вчитися. Їх просять, дають стипендії, безплатні помешкання. Чому так? Чому не хочуть вчитися? В СССР є гасло чи політика — у братній родині совєтських народів — усі рівні і тому треба мати свою національну інтеліґенцію.

Це саме спостерігається і на території середньоазійських республік, в Азербайджані, на Кавказі, Сибірі і в басейні Волги Липову вищу освіту отримують молоді люди туркмени, киргизи, азербайджанці, узбеки, каракалпаки, марійці, удмурти, киргизи, казахи. Тут ще треба додати молодь Молдавії і Білорусії.

Продукція і наслідки цієї „окраинной интеллигенции" справа перш усього політична. Якість молодих фахівців влада зовсім не цікавить. Це потрібно для закордону. Влада просто обманює молодь згаданих республік. Вона дає їм дипломи, які своїм стандартом не відповідають стандартам Москви і Ленінграду. (Київ і Харків тут чомусь не згадано). Москва просто наказує: „Дешь национальные кадры", а дипломи в СССР дають великі насамперед матеріяльні користі.

Закінчення буде.

Марія Храплива

ДІТИ Й ГРОШІ

У „Свободі" (27-го вересня ц. р. 184те) появилася була стаття п. з. „Діти та гроші на витрати" автор ства Юрія Р. Рибака на тему т. зв. allowance, грошей на видатки для дітей, але треба приглянутись ближче цій, на перший погляд, простій справі.

Ми живемо в капіталістичній країні, де гроші не раз беруть верх над атрибутами інтелекту і часто теж стають причиною непанованої жажди їх і надужить. А як воно є тут із грішми у дітей? Завелося таке, що вже змалку діти дістають від батьків регулярно означену суму грошей до їх безконтрольної й безрозбірної диспозиції. Як що товариші їх дістають більше грошей ніж вони, діти домагаються підвищення, мовляв, їм це належиться... За працю в хаті знову же очікують заплати й дістають її. Не раз доходить до торгів і суперечок дітей з батьками з того приводу. Створюється антагонізм, еґоцентризм, а з тим і певне відчуження.

Задум, щоб давати дітям гроші є на те, щоб діти, мовляв навчились, орудувати ними. На що ж, отже, діти видають злишні гроші? А видавати їх треба, бо прийде субота й вони дістануть нові гроші. Діти дивляться на своїх товаришів і наслідують їх. Спершу видають на солодощі та інші дрібниці. Але біда не спить. Між дітьми знайдуться такі, що підсунуть їм і намовлять на наркотики. Це майже поголовно трапляється у дітей багатих батьків. Є багато прикладів, що діти фільмових акторів та інших-заможних людей стали налоговими наркоманами, а деякі навіть заплатили за те життям. Чи не відстрашаючий це факт, що можливість мати злишні гроші робить молодь наркоманами? З тим іде занедбання в науці й деморалізація. Злишні та безконтрольні гроші не вчать дітей раціонального підходу до них, а прямо цього, щоб лиш видавати їх.

Якась психоза найшла на батьків, що лишають малолітніх і недосвідчених дітей напризволяще розпоряджати таким обосічним знаряддям, яким є гроші. Манія модерности підказує батькам вірити, що дітям треба лишити вільну руку у формуванні їх власної індивідуальности. Наслідки цієї теорії уже очевидні й жалюгідні. Новаторські кличі виховання дітей без втручання батьків цілком банкрутують.

А як воно має бути у нас, коли наші діти ростуть у тому же суспільстві? Що ми маємо робити, коли йдеться про гроші для дітей? „Економічне" виховання дітей не стоїть окремо від загального виховання, а тісно пов'язане з ним. Успіх його залежить від того, чи батьки зуміють навчити дітей відповідальності. „Здоровий розум" каже, що батьки не сміють сліпо наслідувати інших і що виховання дітей треба починати „від колиски". Нагинай галузку поки молода. Добрий приклад і плеканий родинний зв'язок витворюють однодушність між членами родини. Якщо діти будуть виростати у тій свідомості, що вони й їхні батьки є співучасниками спільноти, якою є їх родина, то буде й відповідальність і зобов'язання причинятися до добра тієї спільноти. З дітьми треба розмовляти на всілякі теми. Діти теж будуть радо ділитися з батьками своїми думками й проблемами, якщо батьки виявлятимуть зрозуміння та щире зацікавлення ними. Батьки не потребують накидати їм своїх засад, чи „моралізувати" їх, бо все це станеться непомітно, невимушено й так просто. Як довго буде діялог, то буде обопільне зрозуміння й довір'я. І це є підстава, на якій треба будувати й плекати відношення до всіх проблем, включно з грошовими, що їх вони будуть стрічати в житті.

Всюди так водиться, що хто має до діла з грішми, то мусить теж і розраховатися з них. Чому батьки мали б звільняти незаправлених дітей від цього обов'язку? Факт є, що діти потребують мати зі собою гроші. Є щоденні видатки: на автобус, на полуднок, чи на шкільне приладдя. Але треба їм теж мати якийсь гріш на всякий непередбачений випадок. З того додаткового гроша діти повинні звітувати, чи і на що його видати. Треба теж, щоб діти мали певність, що завжди можуть дістати гроші від батьків на потрібний видаток, або й на розвагу. Це є ще одне звено, яке буде в'язати їх з родиною й це одна тема до обговорення й комунікації дітей з батьками. Таким чином діти вчаться вартости грошей. Вони напевно мають теж і „свої" гроші, які отримали на уродини, чи інші оказії від діда, баби та знайомих. Діти тішаться ними і плянують, що за них купити, чи може складати їх на якийсь більший видаток. А може й поділитися ними й дати на якусь добру ціль. Ще одна нагода, щоб вголос плянувати й радитися з батьками. Діти,

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Теодор Терен-Юськів

1000-літтю — величавий концерт української релігійної музики в Карнеґі Голл

Правдоподібно концерт в Ню Йорку в неділю, 20-го листопада 1988 року, був заключним акордом і могутнім хоровим епілогом ювілейних святкувань нашого християнства. Нелегкі приготування і складну працю взяв на себе Митрополітальний Комітет під головуванням Р. Гуглевича. В цій мистецько-вокальній імпрезі приймали участь такі хорові ансамблі, як місцевий мішаний хор „Думка", чоловічий хор „Прометей" і мішаний Митрополичий хор із Філядельфії та дівочий хор „Веснівка" з Торонто.

Розпочав святкову програму хор „Веснівка" під умілим керівництвом Квітки Зорич-Кондрацької піснями Д. Бортнянського „Аве Марія", М. Фоменка „Діво Маріє" і Лариси Кузьменко „Молитвою" до слів І. Антонича. Щодо третьої пісні мусимо мати поважніше застереження. Діти не йдуть на баль дорослих; а прізвище акомпаніяторки хору, яка пробує музично творити, це досить довго не може бути поміщене, до того ще в Карнеґі Голл біля імени Бортнянського чи Лисенка. Чудові бо слова „Молитви" Антонича, зате мелодія до неї і не зовсім молитовна і не дуже релігійна, а радше сантиментально-романсова. Проте хор „Веснівка" визначився гарною голосовою зрівноваженістю і зіспіваністю та виконав усі ці пісні бездоганно. В солістки-сопрано гарний голосок тільки потребує доброго вчителя, бо, покищо її тон „несе" слабо.

„Прометей" виконав дві потужні композиції „Молітесь, братія" Стеценка і „Давидів псалом" Лисенка до Шевченкових високорелігійних і патріотичних слів. „Псалом" — це дуже важлива і цінна точка концерту, він був тут вперше продемонстрований західньому світові. „Давидів псалом" цінний, дисонантний, як на Лисенка, твір, був виданий щойно після смерти композитора, і то аж по Другій світовій війні. Самозрозумілo, що його в Україні ані давніше, ані тепер не співають. Його неодмінно варто би наспівати на платівку. Композиція чинить на слухача глибоке враження своєю драматичною побудовою і зворушливим мелодизмом. В кантаті „Молітесь, братія" соліст-бас Шкафаровський мусить менше зосереджуватись на силу свого голосу, яка в нього, безперечно є, а на чистоту свого співу. Тут діло не в будь-яких півтонах, тільки в конечному гармонійному звучанні з хоровим супроводом. Ота підставова співзвучність із хором мусить заіснувати від самого початку, а не аж пізніше. Знаменитою супровідницею хору на фортепіяні є концертова піяністка Ірена Пелех-Зварич.

Яка це була приємність побачити на сцені поважно збільшений чисельно хор „Думку"! Понад 70 членів — це хорова одиниця, що вже своїм виглядом може викликати до себе повагу. Хор виступив із двома довгими блискучими композиціями А. Веделя „Покаянія" і „На ріках вавилонських". Коли в першому творі „Думка" не була ще в цілому на височині (жіночі солісти на початку, деякі високі тони сопранів дальше), то слухати другу композицію була справжня відрада. (Тільки фортепіяновий доступ, яким справно володіє Т. Поташко, може бути заважою для правильности акапельного співу). Слухаючи „Думку", не можна не звернути уваги на приємні, темні голоси басів, які є гордістю хору. Всі чотири хори виконали торжественний, популярний твір Бортнянського „Слава во вишніх Богу", як і попередньо, під гнучкою і темпераментною диригентурою Семена Комірного. Збірний хор звучав потужно і велично. Можна мати іншу думку щодо деяких темпів у виконанні (хоч би „Слава, слава"), однак було цікаво послухати і деякі побільшені примінення диригента.

Коли йдеться про виступ співака з Метрополітальної опери, баса Павла Плішки, то тут приключилось якесь досить прикре непорозуміння. Вокальний успіх він у публіки мав, він бо славний співак. Однак виконання надрукованих у програмці пісень Людкевича і Барвінського, він не уважав за відповідне дотримуватись. Згадаємо виконане згідно з програмою „Алилуя" та, вже поза програмою, „Під Твою милість" І. Соневицького, при досвідченому акомпаніяменті Т. Гринькова. Публіка почула теж Лисенкову пісню „Минають дні", а драматичному виконанні, але може є ще швидкому темпі.

Короною концерту була найкраща композиція Лисенка до слів Шевченка „Радуйся, ниво неполитая" для мішаного хору і солістів, яку ще і досі пригадуємо з Вашінґтону. Співали злучені хори під тією самою палкою диригентурою М. Длябоги. Були і ці самі солісти: Оленка Геймур, сопрано, Маруся Домбчевська, мецо-сопрано, Богдан Чаплинський, тенор і Стефан Шкафаровський, бас. Сумівські хори з Торонто, замінили тут хори „Веснівка" і „Думка". Значить знову отой хоровий велетень, понад 250 хористів. Тільки у Вашінґтоні була ще дуже важлива симфонічна оркестра. Проте український Ню Йорк, в історії нашої еміґрації, більшого хорового тут ще не бачив і не чув. На славетній, світовій сцені було це прекрасне, імпону-

(Закінчення на стор. 3)

Григорій Костюк

СЛОВО ПРО ДРУГА І ПОМІЧНИКА

(ПАМ'ЯТІ РОМАНА МАЛАНЧУКА)

I.

Він був народжений для активної, творчої, суспільно-культурної і наукової діяльности. Саме це визначило характер і спрямування всього його змістовного й відданого народові життя.

Народився Роман Маланчук у Львові 21-го травня 1912 року. Там же успішно закінчив Філію Української академічної гімназії. У Львівському університеті, у тридцяті роки, студіював право. Але одночасно, маючи покликання до ширшої суспільно-культурної праці, він з юнацьких років брав активну участь у різних спортово-виховних, культурно-розвагових та хорових товариствах, у театральних молодечих аматорських ансамблях тощо. Співпрацюючи там активно, він, проте, виявив виразний нахил до журналістики і літератури. Тому, ще в юнацькому спортово-виховному товаристві „Сокіл" йому доручено редагувати їхній місячник „Сокільські вісті". Це були його перші і, можна сказати, успішні журналістичні кроки, перша практика. Вона виявила в ньому не тільки талант редактора, але й характер серйозности, вдумливости й відповідальности за взятий на себе обов'язок. Тому, вже 1935 року, коли йому не сповнилося ще навіть 23-ій рік, його заанґажували на відповідальну працю коректора почитного тоді у Львові щоденника „Новий час". Тут він уже не тільки переводив коректу газети, але писав й публікував перші свої рецензії, репортажі та вів культурну хроніку.

Під час цієї праці він вперше зіткнувся з цілим рядом складних питань з журналістики, літератури, а найголовніше — з питань знання й культури української мови. Він не належав до тих, що трудні проблеми засвоюють поверхово, або обходять мовчки. Він належав до тих молодих людей, які збагнули, що хоч вони й розмовляють українською мовою, але по-справжньому її багатства вони не знають, але знати мусять. З того моменту вже почалася його серйозна праця над культурою української мови. Його бібліотека почала поповнюватися презірними словниками української мови, граматики, порадниками, філологічними розвідками, які він старанно студіює поруч із своїми університетськими завданнями.

Але гураган Другої світової війни й гестапівська пильність, які під час окупації охопили залізними кліщами всі українські землі, брутально припинили цю мирну культурну працю молодої людини. Підхопили його й запроторили в Німеччину. Лише ласкава доля й швидка загибель нелюдського Третього Райху врятували йому життя. 1945 року він з дружиною, уже як вільні „переміщені особи", опинилися в Австрії. Так почався перший етап життя Романа Маланчука поза межами рідного краю. Поправивши дещо своє здоров'я, він включається у співпрацю в новопосталій еміґраційній пресі: „Літаври" (Зальцбург) та „Українські вісті" (Новий Ульм). Пише свою більшу річ „Любовна історія", яку згодом, 1947 року, видає в-во „Заграва" у Фельдкірху (Австрія) окремою книжкою. Це була цікава тоді поява на актуальну тему. На книжці в підзаголовку є зазначено: оповідання. Але за своїм розлогим сюжетом, автор, вочевидь, хотів охопити всебічно побутові, драматичні й часто трагічні факти й події в житті українського народу під час Другої світової війни. Такий задум був далеко ширший від оповідання. Тільки штучно (а може через недосвідченість молодого автора) максимально спресовані, або просто коротко переказані деякі важливі розділи звели сюжет великої повісти до оповідання. Проте, актуальність проблеми, щира, невимушена розповідь і мистецькі деталі цього дебюту були безперечні. Тому тогочасна критика (Ю.Л Дивнич, Ю. Шерех), хоч і з низкою критичних зауважень, поставилася до її появи прихильно.

У 1948 році Роман Маланчук виїжджає з дружиною до Вінніпеґу. Сюди його запросили як редактора часопису „Новий шлях". Тут починається його другий етап еміґрантського життя. У Вінніпезі він розгортає ширшу діяльність. Крім редакторської праці в „Новому шляху", він разом із мистцем Мироном Левицьким успішно видають у в-ві Івана Тиктора гумористично-сатиричний журнал „Комар". Одночасно він стає мовним редактором книжкових видань (8 до 12 книжок річно), протягом кількох років. „Клюбу Приятелів української книжки" також у тому ж видавництві. У „Новому шляху" він містить низку своїх оповідань, нарисів, репортажів („Метаморфози пана Кухера", „Комуніст", „Парасоль", „Бандурист на могилі О. Кошиця" та ін.). У „Комарі" (згодом у „Лисі Микиті") публікує свої гуморески, фейлетони, сатиричні оповідання, жарти („Конгресовий вертеп", „Тирибило їде на Конгрес", „Тирибило оповідає про Конгрес", „Світ у санаторії", „Що нам з неба капне", „Щез папір", „Чи можливе життя на Марсі" та багато інших).

У 1951 році Роман Маланчук (з дружиною Ольгою й дочкою Марією) переїжджає до Торонто. Це був уже третій етап його еміґраційних мандрів. За своїм уроджененим покликанням, включається в культурно-освітню, літературну і пресову діяльність торонтоської української громади. Організує виступи в Торонто нюйорської Театральної студії Йосипа Гірняка й Олімпії Добровольської. Стає членом Об'єднання Українських Письменників „Слово" та одним із засновників і постійним членом управи Українського літературно-мистецького товариства „Козуб". В Оттавському університеті він закінчує свої студії дипломом маґістра бібліотекарства й дістає працю в центральній Торонтонській бібліотеці. Одночасно співпрацює в місячнику „Нові дні" та в тижневику „Вільне слово", де містить свої оповідання, критичні статті, нариси, репортажі і — нове в його творчій праці — переклади з чужих мов: „Чоловікова помста", — Люїджі Пірандельо, „Найкращий подарунок" — О. Генрі, „Ренеґат" — Альбера Камю, „Жіночий світ" — В. Андерсона та багато інших новель. Але чи не найважливішими перекладами того часу були переклади драм: Г. Ібсена — „Примари" і Жана Ану — „Жайворонок" (або „Жанна Д'Арк"). Останню 1959 року видав циклостилевим виданням, зручно оправлене, з гарною обкладинкою роботи Мирона Левицького. Стає мовним і літературним дорадником театрального ансамблю „Заграва", який включив ці п'єси до свого репертуару. З великим успіхом протягом кількох років „Заграва" гастролює з п'єсою „Жайворонок" по Канаді і Америці.

Продовження буде.

ПОДЯКА

Прибувши до Америки в зв'язку з лікуванням нашої доні Ганнусі, ми зустрілись тут з багатьма новими для нас звичаями. Одним із них є святкування Дня Подяки, коли все населення цієї вільної країни виявляє вдячність Всевишньому за всі духовні й матеріяльні дари Господні.

І ми, що тепер перебуваємо на цій землі Вашінгтона, хочемо у усією щирістю взяти духовну участь у цьому Святі Подяки й висловити й нашу дяку Богові за все добро, що нас тут зустріло.

А добра було справді багато, наче із рогу достатку. Було це усвідомлення, що земляки наші, що давно залишили, з болем у душі, рідні пороги, не ствердли серцем і не поникли духом, що людей, прибулих з України, вони вітають як рідних і простягають до них руки свої, щоб улегшити їхні терпіння. Тож і нам доводиться зложити щиру й глибоку подяку усім, хто причинився до допомоги нашій родині, що опинилася в тяжкому положенні. Ми вдячні за піклування нашою донею і нашими побутовими справами. Та найглибша подяка за прояви зрозуміння, дружности й любови. Майже дві тисячі листів до нас свідчать про це.

Спробуємо назвати тих, які нам найбільше допомогли тут, хоча зрозуміло, що назвати всіх тих, що писали і допомагали зблизька і здалека, тут неможливо.

Родина СВЕРСТЮКІВ

День Подяки, 1988.

•

Це є давня приятелька Надія Світлична із її заходами, що уможливили наш приїзд. І є це цілий ряд нових приятелів, це в першу чергу д-р Петро Козіцький з дружиною Лілею; це д-р Богдан Гнатюк і дружина його Ірина, що стали „дідусем" і „бабусею" для нашої доні; це п-во Тит і Софія Геврики; це є п-ні Ірина Стерчо, д-р. Андрій Тершаковець з дружиною Христиною; це п-во Роман, Ірина і Христя Лапичаки; це п-ні Дарія Степаняк, п-ні Марта Бабак, д-р Олександер Білик з дружиною Іванною, п-бо Гавриші, родина інж. І. Даниленко, п-во С. і Х. Чорпіта, п-во Мирослав і Дуся Подоляки, п-ні Надія Оранська, п. інж. М. Нич, п. д-р Е. Прончік, інж. Мирослав Лисобей, п-ні Ольга Рудакевич. Назвали ми тут осіб, які особисто присвятили нам багато часу і уваги. З приємністю і вдячністю згадуємо тут і ті організації і товариства і установи, які допомагали нам.

Є це: ЗУАДК, Українська Щадниця, Український Народний Союз, Джерзі Сити, „Самопоміч" Укр. Кредитова Кооператива у Філядельфії, „Самопоміч" в Ню Йорку, Т-во Укр. Лікарів, Пластова Станиця в Ню Йорку, УКК Укр. Громади Митрополітальної Філядельфії, Український Золотий Хрест (Гол. Управа і Відділи — у Філядельфії 20-ий, 12-ий Відд. у Чикаґо), Союз Українок Америки, Об'єднання Укр. Православних Сестрицтв, Об'єднання Жінок ОЧСУ, Комітет Оборони Нац. і Людських Прав України (гол. У. Мазуркевич), Укр. Патріярхальне Товариство, Об'єдн. Українців у Вашінгтоні, Товариства з Канади.

Годі всіх тут вичислити. Тож загально, не поминаючи при тому нікого в думках і почуваннях наших, — щиро дякуємо за все добро, вчинене для нас, як земляків-українців з України.

Вісті ЗУАДК

Про жертвенність української громади

Якщо говорити про жертвенність, то напевно нема в Америці й Канаді іншої етнічної національности, яка була б так обтяжена різними збірками-пожертвами, як наша українська, а головно цього року. А цього року тому, що крім традиційних щорічних збірок прийшли й інші збірки. Із важніших слід згадати те, що українська громада з найбільшим пієтизмом відзначала й далі продовжує святкування світлого ювілею 1000-річчя Хрищення України. У зв'язку з цим, мабуть, не було ні однієї нашої громади, щоб по своїх спроможностях не вшанувала ту історичну дату. А все це було й далі є зв'язане з поважними коштами. Коли ж до того ще додати загальну збірку Центрального Комітету 1000-річчя, яка була ведена дуже інстенсивно, то тоді направду було поважне фінансове обтяження громадян.

Але до тих збірок несподівано долучилися ще і непередбачені збірки, а саме: 13-го липня президент ЗУАДК д-р Олександер Білик одержав телефонічне повідомлення від представника ЗУАДК в Австрії д-ра Сергія Накловича, що там прибуло понад 200 молодих українців з Польщі, які, ідучи до Риму на святкування ювілею 1000-річчя України, звернулися з проханням до австрійського уряду, щоб одержати право азилю. А при тому прохали представника ЗУАДК про поміч й поради. Одержавши ту вістку, д-р Олександер Білик в порозумінню з іншими членами Екзекутиви негайно видали заклик у пресі до української громади з проханням про фінансові пожертви на допомогу згаданим паломникам-біженцям. Також негайно із власних фондів ЗУАДК переказано 3,000 долярів до Відня, як першу допомогу. Слід згадати, що українська громада негайно відгукнулася із пожертвами та запитами, яку поміч потребують біженці, як також подають поміч на спровадження їх до Америки.

У той час, коли наша преса була заповнена вістками про біженців, або, як їх називали, паломниками, прийшла знову несподівана вістка, що 17-го липня до Ню Йорку, а відтак до Філядельфії прибула зі своєю матір'ю Марією дворічна внучка відомого українського правозахисника Євгена Сверстюка Ганнуся на лікування. У зв'язку з цим Екзекутивний Комітет ЗУАДК-у вирішив повести відповідну акцію серед громадянства про фінансову поміч. Дано заклик до преси й радіо, відкрито спеціяльне конто на ту ціль при ЗУАДК-у, як також із власних фондів призначено відповідну допомогу.

Маючи дві конечні потреби, почали напливати й далі напливають пожертви до канцелярії ЗУАДК в першу чергу від індивідуальних жертводавців, а відтак заходом різних громадських, молодечих установ, церковних парафій й сестрицтв були переведені й далі проводяться збірки для біженців й Ганнусі.

Всім жертводавцям, які індивідуально вислали свої пожертви на згадану ціль, канцелярія ЗУАДК-у висилає поквітовання з подякою. На жаль, цього не можна зробити при одержанні збіркових лист від поодиноких збірщиків, бо в більшості на листах нема адрес жертводавців і їхні прізвища не є чітко подані, або взагалі їх нема. Тому висилається поквітовання на повну суму з листом подяки на адресу збірщика чи установи. Але щоб жертводавці із збіркових лист мали запевнення, що їхні пожертви були переказані до ЗУАДК, канцелярія приготовила спеціяльний бюлетень на підставі збіркових лист, який буде на днях висланий на адреси всіх збірщиків. Цей бюлетень збірщики при оказії роздадуть жертводавцям, а для рекорду подаємо суми пожертв, одержаних від поодиноких громад, установ, як також і тих, які пожертвували на згадану ціль тисячу й більше долярів. Інші збірки є виключені у цьому звідомленні.

Пожертви Чикаґо й околиці: Перший Український Федеральний Щадничий Банк „Певність" — 2,000 долярів із допискою: банк „Певність", основною ціллю якого є служити всеціло українській громаді не тільки совісною та безконкуренційною обслугою, але також своїми щедрими датками підтримувати громадські проєкти. Ця пожертва збільшує дотогочасний реєстр вкладів в громадські потреби. Збірка заходом Дирекції Української Федеральної Кооперативної Каси „Самопоміч" 1,930 дол., Об'єднання Українських Жіночих Організацій міста Чикаґо й околиці 1,500 дол., збірка Відділу Емеритів при Катедрі св. Миколая 1,118 дол., Українська Федеральна Кооперативна Каса „Самопоміч" 1,000 дол., Корпорація Дому УНСоюзу 1,000 дол., Організація Оборони Лемківщини, Відділ Чикаґо 1,000, 31-ий Відділ ООЧСУ 300, Осередок СУМА ім. Івана Богуна — заходом Відділу УККА 150, Товариство колишніх вояків УПА, Станиця Палатайн 50 і Відділ ОЖ ООЧСУ Палатайн 50 дол.

Пожертви громад Флориди: 55-ий Відділ ООЧСУ в Сейнт Пітерсбурґ 1,860 дол., збірщики Микола Хлиста і Дмитро Луцерн, також у цій громаді перевів збірку Микола Задойний, зібравши 711 дол. і разом зібрано 2,571 дол., Український Золотий Хрест у Ворм Спрінґ 1,000, Українське-Американське Товариство в Дейтона Біч 500, збірщик і голова Нестор Лис і Володимир Коваль, Українсько-Релігійний Культурний Осередок св. Андрія в Норт Пол 365 дол., збірщик Іван Лотоцький.

Пожертви одержані від інших громад: Баффало, Н. Й., 2,902 дол., збірку перевела Допомогова секція з ініціятиви голови Оксани Бережницької. Також власник радіоавдиції Василь Шарван зібрав 720, що разом дало 3,622 дол., Трентон, Н. Дж. 815, ініціятор збірки Дарія Кузик, Українське Американське Товариство Омага, Небраска 700, збірщик Зеновій Репіховський Честер, Па 644, збірщик Володимир Волянський, Лорейн, Огайо 545, збірщик Стефан Гончарик, Баден, Па. 360, збірщик Михайло Грицик, Чері Гілл, Н. Дж. 324, збірщик Стефан Романко, Брендфорд, Па. 295, збірщик Андрій Ґерманський, Буєна Парк, Каліфорнія 265, збірщик Олександер Муць і Аліквіпа, Па. 230, збірщик Елі Матіяш.

Збірки при церковних парафіях: Сестрицтво св. Ольги при УПАЦеркві в Клівленді, Огайо, 1,000, збірка при УПЦеркві Св. Покрови в Філядельфії 742, Сестрицтво Св. Ольги зібрало 500 і парафіяльна Рада пожертвувала 500 дол. Разом та парафія пожертвувала 1,742 дол. завдяки ініціяторові збірки інж. Петрові Гурському, збірка при УКЦеркві в Випані, Н. Дж. 275, парох о. радник Осиф Панасюк, УКЦерква в Манвіл, Н. Дж. 260, збірщик Михайло Захарків, Сестрицтво при УКЦеркві свв. Петра і Павла в Балтиморі 205 — управа Міля Гудима, голова і Володимира Войтович, секретар. Сестрицтво при УПЦеркві св. Володимира в Ембридж 200, зібрала паніматка Синтія Мицик, збірка при парафії св. Йосафата в Трентоні, Н. Дж. 105, збірщик Марія Кардаш, Сестрицтво св. Ольги при парафії УПЦеркви св. Юрія Переможця в Ярдвілл, Н. Дж. 100, збірщик Віра Боднаренко і збірка при УКЦеркві в Редінґу, Па. 80 заходом пароха о. крилошанина Василя Стебельського. Із цієї парафії були й інші пожертви, але вислані індивідуально жертводавцями.

Відділи Українських Федеральних Кредитових Кооператив „Самопоміч", крім Відділу в Чикаґо ще одержано: 1521 від Об'єднання Українців в Америці, Відділ Кергонксон, Н. Й. (це були пожертви від 88-ох членів Відділу), а також 6 місцевих організацій зібрали 875 і тим самим громада Кергонксону зібрала 2,396 дол. Були також поважні пожертви із цієї громади без збіркових лист. Пожертви інших кредитівок: Джерзі Сити 500, Філядельфія 300, Воррен, Миш. 250, Міннеаполіс 200, Сиракюзи 100 і Клівленд 50 дол.

Заходом Відділів УККА зібрано пожертв: Округа Лігай Веллі, Па, із рамени Відділу УККА переведено збірку під церквами за дозволом парохів УКЦерков в Бетлегемі, Алентавні, Нортгемтоні, Істоні й парафії УАПЦеркви в Алентавні. Разом зібрано 1,327.55, а збірщиками були: Анна Гарас, Марія Щебетюк, Анна Строт, Євгенія Морковчук і Анна Война Войцікевич. Округа Олбані УККА зібрала 1.175, а збірщиками були Стефан Горбач, Михайло Савків, мол., Василь Роман, І. Романишин, голова Округи Євген Наболотний і секретар Дмитро Кулик, Стейтовий Відділ Арізони 410, збірку переказав Роман Пилип'як і Відділ в Редінґу, Па., зібрано 400, збірщики голова Саварин Кілик і секретар Стефан Івасєчко.

Союз Українок Америки — Централя Ню Йорк 2,000 10 — Відділ Філядельфія 1,350, ініціятор збірки Ярослава Матла, 11-ий Відділ в Трентоні, Н. Дж. 510, збірщик Емілія Панасюк.

Пожертви одержано від УНДому в Бруклині, Н. Й., 905, збірщик Микола Кунька, Український Народний Дім Вилимантик, Конн., пожертвував 500, Комітет 1000-річчя Хрищення України, Відділ Ютика, Н. Й. 300, Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) Відділ Трой, Н. Й., 158, Станиця „Пласту" Кергонксон, Н. Й. 100, і останньо збіркові листи від Відділу Українського Патріярхального Т-ва в Денвер, Колорадо із чеком на суму 855. Збірку із ініціятиви голови Т-ва мґра Івана Костюка перевели: Ярослав Гончар, Володимир Горчаківський, Ярослав Стецюк і Володимир Лисько.

На вступі була згадка про індивідуальних жертводавців, які пожертвували на згадану ціль по 1,000 й більше. В зв'язку із цим подаємо прізвища тих жертводавців. Родина Миколи Яремка, Геленєвіл, Вісკансон 2.000 дол., Василь Яцейко із Кліфтону, Н. Дж. 1,000 і він був першим жертводавцем по проголошенню збірки. Іван і Діяна Гинявські, Ґрінвіл, Дел. 1,000, Терента Ядзерський, Парма, Огайо, 1,000. В дальшому по 1,000 одержано пожертви із Ню Гейвену, Конн, від Івана і Павліни Лодинських, Присі Витвицької і Ірини Гриневич.

Всім жертводавцям за королівський дар, як й цим, що зложили менші пожертви по своїй спроможності, Екзекутива ЗУАДК-у висловлює щиру подяку й признання. При цьому інформуємо, що всі грошеві пожертви на потреби ЗУАДК-у є звільнені від податку.

ЗУАДК (с.г.)

1000-літтю...

(Закінчення зі стор. 2)

юче релігійно-патріотичне видовище, як і в цілому самий спів. Симфонічна оркестра була б придалася та фінансові вимоги були зависокі. Два фортепіяни супроводили спів кантати. Коли йдеться про виконання цього соняшно-релігійного твору, то він, хоч і не міг гордитися зовсім такою самою прецизністю виконання, як у Вашінгтоні, з браку частіших проб, проте він звучав прегарно і захоплююче. Солісти були на тому самому мистецькому рівні, що й у Вашінгтоні. Фортепіяновий супровід у руках довголітніх акомпаньяторок І. Пелех-Зварич і Галі Мазурок-Рей, був допоміжним у звучанні хору. М. Длябога владно й успішно проводив цим багатолюдним, співочим масивом.

Оцей небувалий концерт закінчено молитвою-гимном „Боже Великий, Єдиний", з музикою Лисенка, до слів О. Кониського. Керму злученими хорами обняла К. Зорич-Кондрацька, яка диригувала чутливо і молитовно. Виконання цієї пісні не повинна публіка схвалювати оплесками, бож це наш релігійний гимн який повинен бути усюди співаний після Богослужб. Це нашим людям в Західній Україні було відомо вже по Першій світовій війні.

Однак оплески відносились переважно до цілісности імпрези та до успіху виконаних попередньо точок. В кожному випадку публіка буде мати що згадувати довгі роки, бо концерт був не лише величавий, але і незабутній.

СОВЄТСЬКІ ГАЗЕТИ в Україні помістили повідомлення про смерть Георгія Г. Шевеля, який помер в Києві на 70-му році життя. Як відомо, він свого часу був „міністром закордонних справ" Української ССР і в цьому характері брав участь у сесіях Генеральної асамблеї ООН та інших міжнародних коференціях. На Заході, зокрема в Ню Йорку, він влаштовував „спектаклі" проти „українських буржуазних націоналістів", зглядно національних організацій, що їх створили після Другої світової війни вихідці з країн Східньої Европи, в тому числі з СССР.

Діти й гроші

(Закінчення зі ст. 2)

що цінять родинну пов'язаність, не будуть очікувати грошової нагороди за дрібну працю коло хати, бож усі члени родини працюють для спільного добра. Егоцентризм в родині не має місця. Справа грошей не стане самоціллю, а буде лиш одним із чинників у веденні справ денного порядку. Щасливі ті діти, яким родинний дім дав добру підставу й здорову настанову до будови їх власного самостійного життя.

Пригадалися мені історія одного багатого хлопця, що заприязнився із зовсім небагатим товаришем. Він часто бував у нього в хаті й приглядався таким іншим від його власних, умовам життя. Там було за що купити потрібних харчів і достатнього одягу. Хата їх була невеличка і скромно влаштована. Однак ніяк вже не вистачало на речі, без яких можна обійтися. В тій хаті заімпонувала багатому хлопцеві родинна атмосфера. Діти ділилися всіми своїми враженнями дня з батьками, які із зацікавленням слухали й продовжували розмови. Від них віяло теплом, щирістю, одвертістю та довір'ям. Багатий хлопець добре почував себе в тому середовищі і признався своєму приятелеві, що завидує йому і радо замінявся б з ним місцями. Бо що з того, що він дістає від батьків подостатком грошей, але він є зданий на няньку та на слуг, бо батьків переважно нема в дома. Вони належать до кількох клюбів і мають широкі товариські зобов'язання. Багатство не звело того хлопця на манівці, бо він пізнав правдиві цінності, приглянувшися родині свого незаможного приятеля.

Звернення

(Закінчення зі стор. 1)

Українська громада в діяспорі завжди вирозуміло ставилася до нашої діяльности — за це ми глибоко вдячні всім, хто підтримував нас протягом останніх років. Але нині різко збільшився обсяг роботи на підтримку наших побратимів в Україні, і отже, зросли потреби ЗП УГС. Тому закликаємо підтримати Представництво Української Гельсінкської Спілки. Пожертви просимо присилати на рахунок: Acct. No. 1561 External Representation of the Ukrainian Gelsinki Group, P.O.Box 770, Cooper Station, New York, N. Y. 10003.

Адреси представників в інших країнах: Канада — Ms. Maria Naumchuk 267 Lakeshore Blvd., W. Suite 5, Toronto, Ont. M8V 1G6, Canada; в Англії — Ukrainian Graduate and Professionals Ass'n., 61 Evesham Rd., London E15, England; в Австралії — Ms.l Irma Krueko, 11A Albion Str., Pennant Hills, 2120, Australia; Вінніпеґ й околиця: Raisa Moroz B43 Bannerman Ave., Winnipeg Man, R2X 1K2, Canada; в Західній Німеччині — Ms. Irena Kosak Joset-Lutz-Weg 8 8000 Munchen 70 West Germany.

Бажаємо веселих свят і щасливого Нового Року!

Від Закордонного Представництва Української Гельсінкської Спілки:

Людмила Литовченко, Микола Мовчан, Раїса Мороз, Леонід Плющ, о. Василь Романюк, Тарас Романюк, Петро Рубан, Микола Руденко, Надія Світлична.

4-го грудня 1988 року.

Волиняни на закінчення 1000-ліття Хрищення України

Рік 1988-ий є знаменним і великим роком, бо цього року ввесь український народ святкує Тисячоліття Хрищення України. З цього приводу всі українські організації, світські і духовні, чимось відзначають це наше 1000-ліття. Виходять різні друковані праці, відбуваються величаві концерти, на різних сходинах читаються наукові реферати, провадяться семінари і все це присвячене нашому славному ювілеєві.

У цьому році вийшло з друку 15-те число „Літопису Волині" з такою поміткою на лицевій сторінці: „Видання цього 'Літопису Волині' присвячується 1000-річчю хрещення Київської Русі та 40-річчю Інституту Дослідів Волині і Т-ву 'Волинь' у Вінніпезі". Згадане число „Літопису Волині" має 239 сторінок, воно надруковане на гарному папері, оздоблене гарною кольоровою обгорткою. На його зміст склалися різні статті про міста і села Волині, до яких належить розвідка Якова Лавриченка „Велика Волинь між двома війнами". В ній автор яскраво змальовує життя наших волинян таки у самій Волині, а також на далекій еміграції в Південній Америці, куди наші люди в пошуках кращої долі втікали і де вони творили своє окреме життя.

До статтей, якими рясно виповнене 15 число „Літопису Волині", належить стаття А. Волинця „На чужині", спомин колишнього співака українського хору Д. Котка, а також спогад Павла Форманюка про Оксану Лятуринську, про її життєвий шлях, почнаючи з Праги в Чехії і кінчаючи З'єднаними Стейтами Америки. Є також стаття Надії Мисечко, присвячена її братам, які в молодому віці загинули в часі війни на Волині.

В цьому числі „Літопису Волині" пильний читач знайде багато цінних рецензій на наші видання, а також статті про такі наші славні міста, як Крем'янець, Рівне, Луцьк, Володимир, Берестечко тощо. Зокрема цінну статтю Григорія Карасюкевича „До історії боїв під Берестечком". В цьому числі є також посмертні згадки про тих наших людей з Волині, які недавно були з нами, з якими ми працювали, але тепер вони відійшли до вічности.

Крім виданого в цьому році „Літопису Волині" Інститут Дослідів Волині разом з Т-вом „Волинь" можуть пишатися своїм досягненням, що вони видали також третій том Етимологічно-Семантичного Словника Митрополита Іларіона. Це праця неоціненої ваги, яку ІДВ кілька років тому взявся видати. Для видання цього Словника були різні перешкоди, зокрема фінансові, але при помочі наших щедрих жертводавців кілька років тому вийшов перший том, згодом другий, а тепер третій. Ми сподіваємося, що всі ті наші читачі, які в минулому придбали два перші томи того епохального видання, тепер забажають мати також і третій його том.

І на закінчення треба нагадати, що в цьому році ІДВ і Т-во „Волинь" у Вінніпезі видали з нагоди 1000-ліття Хрищення України поштові марки із зображенням на них ікони Волинської Богоматері, деталь Луцької ікони з XII-XV ст. Також видали копію ікони Почаївської Богоматері розміром 7x10 ін.

Ціна „Літопису Волині" 15 дол., ціна "Словника 20 дол., ціна поштових марок 3 дол., ціна копії ікони Почаївської Божої Матері 5 дол. Виписувати на адресу: Research Institute of Wolyn, P. O. Box 606, Winnipeg, Man., Canada — R3C 2K3.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 17-го ГРУДНЯ 1988 р.

Амстердам, Н. Й. Річні загальні збори Т-ва ім. І. Франка 266-ий Відд. о год. 7-ій веч. в домі УАГКлюбу при 3-5 Теллер вул. На порядку вибір управи на 1989 р., внески, запити та дискусія. Приявність всіх членів обов'язкова. — К. Семчук, предс., М. Кривулич, кас., В. Варшона, секр.

Конкурс для молоді „Есей"

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій проголосила з нагоди 1000-ліття Християнства в Україні 21-ий Конкурс СФУЖО ім. Марусі Бек „Есей".

Конкурс є розписаний для молоді у двох категоріях: 15 — 18 років і 19 — 24 роки.

Конкурсом СФУЖО має на меті не тільки відзначати наше велике Тисячоліття, а й заохотити нашу молодь висказати свої думки про цю невтомну подію українською мовою. СФУЖО є свідоме того, що молодь такого віку не читає масово нашу пресу, і тому звертається до батьків, виховників молодечих організацій, учителів курсів українознавства та викладачів українських предметів в університетах. А головно до бабусь та дідусів, комунікація поміж ними і молоддю чомусь найсердечніша та часто дає найкращі наслідки! Заохотіть молодь у віці 15 — 24 років взяти участь у конкурсі! Нехай фантазія та уява в парі з пошуками в історії збагатять думання та знання нашої молоді, нехай гордість за наше минуле підійме вище голову неодного з них! Найкращі учасники дістають фінансові нагороди!

СФУЖО розписало цікаві теми. Молодшим (15 — 18 років) пропонує:

А) В їхній фантазії прибути до Києва у 988 році... І що там вони зауважать? Як люди одягаються, які мають школи, яка архітектура будинків, які вулички, пристань, Поділ, палати... Звідки приїздять купці, які мови чути, чим торгують...

або Б) Спробувати передумати — проаналізувати, який вплив мало християнство, наприклад, на літературу або архітектуру. Або культуру, мистецтво в загальному. Чи на школи, освіту... Тут зацікавлена молодь може вибирати яку хоче тему, або і кілька разом.

Старшим, студентам університету, або нестудіюючій молоді у віці 19 — 24 років СФУЖО також пропонує дві широкі теми:

А) Тисячоліття і Я. Тут можна писати про своє наставлення до події, своє відношення до неї, свої переживання в цім році, і взагалі, можна розробити багато цікавих тем.

Б) Вплив християнства на духовний розвиток людини. Матеріяльна (духовна) культура людини, її духовні вартости і под.

Теми є дуже широкі, так що дають нашій молоді дійсно широкий діяпазон можливостей подивитися на нашу історію.

Члени жюрі — д-р Олександра Копач, Леся Храплива-Щур та мґр Василь Верига цікаві про думки наших молодих людей, народжених поза межами України, часто третє, а то й четверте покоління... Як вони дивитимуться на наших пращурів та на їхню працю в давніх віках?..

„Есей" писати: 15 — 18-літні — 5-6 сторінок машинопису через інтервал, 10 — 24-літні — 8-10 стор. машинопису через інтервал.

Присилати: в трьох копіях під псевдонімом або гаслом, правдиве ім'я, прізвище і адресу присилати в заліпленому коверті, на адресу: „Конкурс", 50 Delaware Ave. Toronto, Ont., M6H 2S7, Canada.

Конкурс закінчується 31-го грудня 1988 року.

Поштова печатка висланого есею — не пізніше як 31-го грудня.

Оксана Бризгун-Соколик

Українські скарги в судах Філядельфії

Філядельфія, Па. (Б. К.). — Український Конгресовий Комітет — Українська Громада Метропольної Філядельфії, Інк., був кілька літ членом Етнічної американської культурної асоціяції, яка ще в 1986 році внесла просьбу до Міської Управи Філядельфії, щоб місто приділило відповідну суму фондів для всіх членів цієї Асоціяції, щоби вони могли взяти гідну участь у відзначенні 200-ліття Конституції ЗСА в 1987 році. Але місто ще не мало потрібних фондів у 1986 році, й тому асоціяція повторила свою просьбу в 1987 році. Цим разом асоціяція отримала 200, 000 долярів і поділила їх між семи етнічними групами. Український Конґресовий Комітет Української Громади Метропольної Філядельфії, Інк., отримав 28,572 дол. як свою частину тої міської дотації, за яку зобов'язався розчислитись перед міською владою.

Отримавши повищу дотацію Український Конґресовий Комітет — Українська Громада Метропольної Філядельфії, Інк., почав приготовляти свою програму відзначення 200-ліття Конституції ЗСА, ангажуючи українських співаків Метропольної опери й український хор з Ню Йорку, українських танцюристів з Едмонтону в Канаді та промовців на різні виступи в Філядельфії. Рівночасно цей Комітет зголосив свою охоту співпрацювати й фінансово помогти Українському Громадському Комітетові 200-річчя Конституції ЗСА, створеному тільки з цією одною метою. Але цей „ад гок" комітет відмовився від співпраці й розчислення за фонди та зажадав, щоб усі 28,572 дол. були передані йому. Коли ця вимога не могла бути задовільнена, представники Українського Громадського Комітету 200-річчя Конституції ЗСА проголосили в українській пресі „Повідомлення", як теж передруковано в виді летючок і поширювали всюди, в яких публічно писали, що Волтер Василащук і Михайло Нич, представники Українського Конґресового Комітету — Української Громади Метропольної Філядельфії, Інк., „присвоїли міські фонди" і „закрали гроші". Нацьковані цими обвинуваченнями безвідповідальні осібняки почали турбувати в день і в ночі не тільки згаданих представників Українського Конґресового Комітету — Української Громади Метропольної Філядельфії, але й їхніх жінок і дотей.

Дня 16-го вересня 1987 року два представники Українського Громадського Комітету 200-річчя Конституції ЗСА внесли позов до суду проти Українського Конґресового Комітету — Української Громади Метропольної Філядельфії, Інк., і його віцепрезидента й президента, В. Василащука і М. Нича.

По кількох судових переслуханнях цей процес закінчився 6-го червня 1988 року. Суддя — предсідник процесу, провіривши всі документи позовників і обвинувачених, і вислухавши свідчення обох сторін і їх свідків, які заповнили 72 сторінки стенографічного запису, відкибув позов В. Василащука й М. Нича. У вичерпних поясненнях свого рішення суддя додав, що він „не чув про будь-який „амбарас" для української громади з того приводу, що обвинувачена організація отримала ті гроші і що вона видаткувала їх у запляновании і удокументований спосіб.

Але це не кінець історії, бо обвинувачені у вище згаданому процесі внесли до суду свій позов проти всіх тих, що брали участь у знеславлюванні їх добрих імен і турбуванні їх жінок і дітей.

Відбулася 26-та конференція реґіоналістів та прихильників реґіонального руху

Чергова 26-та конференція реґіоналістів і прихильників реґіонального руху відбулася 22-го жовтня ц.р. в залі Наукового Товариства ім. Шевченка.

Конференцію відкрив голова управи реґіоналістів проф. Василь Лев. Він привітав присутніх і попросив вшанувати пам'ять померлих членів реґіональних Товариств, які відійшли у вічність у 1988 році, а саме: д-р Василь Палідвор — голова Теребовельщини, мґр Мирон Утриско — голова головної управи Т-ва „Бойківщина" і головний редактор бойківських видань мґр Анна Кобринська, мґр Надія Кух і мґр Семен Михайлишин — секретар Надбужанщини. Померлих реґіоналістів вшановано одноxвилинною мовчанкою.

Голова проф. Василь Лев подав порядок денний нарад, який був прийнятий одноголосно. Він попросив секретаря прочитати протокол з попередньої конференції. Протокол прочитав Микола Турецький, а голова звернувся до присутніх з запитанням, чи всі згідні зі змістом протоколу, чи може хтось має завваги до протоколу. Протокол продискутовано й прийнято без поправок.

Приступлено до наступної точки звітування представників комітетів і товариств реґіонального руху.

Першим звітував голова управи реґіоналістів проф. д-р Василь Лев, який дав вичерпуючий і оптимістичний звіт з однорічної діяльности реґіонального руху в Америці, тобто, що реґіональні комітети зробили й роблять велику працю з видаванням Збірників окремих областей і районів західньоукраїнських земель.

Далі голова у своєму звіті заявив, що видано збірники „Гуцульщина", „Броди" й інші праці без відома НТШ і голови управи реґіоналістів, що є дуже шкідливе бо міститься такі матеріяли, які не повинні бути в тих збірниках. Наприклад, „Броди": „Чи потрібна була Українська Дивізія?" Багато інших матеріялів, які обнижують вартість тих збірників. Реґіональні збірники є правдивими історичними джерелами з історії, літератури, мистецтва і культури, які не можна видати на рідних землях нашої батьківщини. Це є одинокий спосіб в реґіональних збірниках зберегти ті великі скарби української культури, яку постійно нищить московський окупаційний режим в Україні. Ті реґіональні збірники залишаться єдиним правдивим джерелом для майбутніх істориків і реґіональні збірники повинні бути солідно опрацьовані.

Другим звітодавцем був головний редактор „Надбужанщини" мґр Микола Мартинюк, який поінформував учасників конференції, що незабаром появиться другий збірник „Надбужанщина" і вже є більша половина матеріялів на третій збірник. Далі редактор Мартинюк заявив, що під його редакцією видано 11 чисел бюлетеня „Надбужанська Земля".

Від „Надбужанської Землі" також виступив скарбник мґр Іван Базарко, який заявив, що їхні фінанси є вистарчаючі для видання другого і третього збірників.

Представник Лемківщини мґр Василь Скомський передав голові проф. В. Левові два нововидані збірники про Лемківщину та розказав коротку історію видання тих збірників, а саме, що було договоренням з Гарвардом, з професорами Пріцаком і Шевченком, що тягнулось довший час, а остаточно проф. Струмінський в порозумінні з д-ром Я. Падохом видали ті два збірники. Збірники видав 1-ий Відділ Лемківщини в Ню Йорку.

Д-р Роман Миколаєвич говорив про вартість реґіональних збірників та їхнє значення і популярність на Україні, де є великий попит і заінтересування нашими реґіональними збірниками.

Редактор Ляся Старосольська, говорячи про збірник „Рогатинщина", заявила, що вже 350 стор. машинопису зроблено коректу, а 100 стор. знаходяться в першій коректі.

Інж. Нестор Пінковський, головний редактор „Бережанщини", заявив, що має труднощі зі збиранням матеріялів до наступного збірника, але він уважає, що та справа наладнається.

Василь Никифорук звітував про Городенщину, що видано збірник, а також заявив, що поляки в Польщі видали і жиди в Ізраїлі збірники про Городенщину.

Евстахія Мілянич звітувала про Стрийщину, яка видає журнал „Квітучі береги", а також приготовляють матеріяли до збірника.

Мґр Оксана Луцька звітувала про Станіславівщину, що видано два збірники та підготовляють матеріяли до наступного збірника.

За Т-во „Бойківщина" звітував мґр Микола Турецький, який провадить загальну діяльність, а саме, що видано „Літературну Бойківщину", „Монографію Бойківщини", „Архітектура бойківських церков" і до цього часу два рази в році виходив „Літопис Бойківщина", але зі смертю голови головної управи і головного редактора бойківських видань мґра Мирона Утриска видавнича справа ще не є наладнана, однак члени Т-ва „Бойківщина" плянують створити редакційну колеґію і продовжувати далі видавничу працю. Зараз збираємо матеріяли до Енциклопедії Бойківщини, а головним редактором є д-р Василь Луців.

Слово взяв д-р Ярослав Падох, який подякував проф. Василеві Левові за велику працю, як головного редактора реґіональних видань, і висловив побажання, щоб була загальна редакція, яка перевіряла б збірники, бо це є наша історія.

Висловив думку Василь Никифорук, що було б добре, якщо б видали обіжник про реґіональні Товариства, щоб знати скільки є членів.

Проф. Василь Лев висловив стурбовання, що не мають своїх Комітетів Львів і Перемишль і також справа Волині, бо не видали ні одного збірника. Треба знайти зв'язок з представниками Центральних Земель, щоб охопити, хоч деякі області й видати збірники, які містили б історичну правду, бо большевики все пофальшували.

Мґр М. Мартинюк піддав думку, що було б добре, щоб реґіональні Товариства обмінювалися своїми збірниками й таким способом мати зв'язок, та створити Конференцію всіх реґіональних збірників, а також звернутися до Інституту „Волинь" в Канаді, щоб вони почали якусь працю, бо Волинь є залишена.

Д-р Роман Миколаєвич відповів у справі Волині, що він говорив з членами Інституту „Волинь", але вони в цій справі до сьогодні нічого не зробили.

Прислав писемний привіт перший секретар реґіональних товариств ред. Іван Дурбак, який побажав успіху конференції реґіоналістів і звернувся із запитанням, о. Клипаччук видав книжку про Броди та чому ту книжку не видало НТШ.

Прийнято думку, щоб скликати Конференцію реґіональних видань і вчасно повідомляти про конференції.

Проф. Василь Лев у своєму заключному слові заявив, що є Рада Реґіональних Збірників і до української преси про огляд реґіональних збірників повинна подавати Загальна редакція. На цьому закінчено Реґіональну Конференцію і голова проф. В. Лев подякував учасникам конференції.

Микола Турецький

Збірник „Коломийщина" на бібліотечних полицях

Пишу цю рецензію без найменшого почування болю та відчуття загостреної амбіції публіцистичного діяча, в часі злагіднення заздрости, бож ми сусіди, а сусіди мають велику дозу заздрости від свого народження. Доля породила мене в орбіті коломийської округи, яку надала ще цісарська і королівська австрійська монархія, і хоч Коломия молодша на 10 років від Снятина, Коломию поставила доля понад Снятин, удостоївши бути її округою. Можливо, що це зробив котрийсь із князів. Отже це дає мені право признаватися до Коломиї. Але не тільки це! Є ще більші вартості. Маючи 17 і пів року життя, в Коломиї я дискутував разом з політиком Дмитром Палієвим. Я разом з ним ходив по старих в'язничних заоливлених сходах з правдивим гуцулом Петром Доник-Шекериком. Тільки він у своїх традиційних постолах, тихеньким ходом, а я в підкованих чобітках, що кожен поліційний старшина підозрівав, чи часами не подаю підківками якісь умовлені знаки для масових прихідців, убити ще одного Нарушевича.

Отже це мій міцний зв'язок з Коломиєю. Мури цегляні в'язниці, сторожа, суд — спогади, але вартісні того, щоб з появою майже тисячосторінкової книги згадати про них і пригадати себе і своє свояцтво з Коломиєю. І я при тому гордий стаю за Коломию, що вона таки завдяки впертим послідовникам Богданові Романенчукові, гол. редакторові, Романові Завицькому, пропаґаторові того діла, таки досягнула свого успішного кінця — і заслонила ширмою всі дотепер видані праці про Коломию. Найцінніщим вкладом впорядників є віднайдення рідкісних початків — постання середньої школи, в ориґіналі перефотографовано (стор. 97-117). До того додано десяток спогадів учнів та учителів. Ілюстровано цю частину світлинами.

Ще покутує згадка про римського імператора Траяна і його вал. Це леґенда чи навіть фантастична леґенда, науковими джерелами відкинута. Мало матеріялу про Коцюбинського, а зовсім не згадано про поета О. Олеся і про його твори „На зелених горах", писані в Криворівні і на Коломийщині.

Зайво присвячую кілька рядків критики, бо перед нами ще багато проблем, порушених у цій книзі, які додатньо дадуть матеріял до обговорення. Наприклад вичерпною є праця про літературну діяльність у Коломиї, про окремих визначних її представників, поетів і письменників. Є такі, для яких Коломия все — народження, життя і творчість, але є такі, що причетні до Коломиї дуже слабою ниткою. Та це вже право впорядників. Окремо заслуговує тут унікальна праця Івана Кейвана про образотворче мистецтво Коломийщини. В огляді беруть участь понад 20 постатей, які пов'язані з Коломиєю своєю творчою діяльністю і також композиційною роботою. Цікава студія Ярослава Зубаля про княже дерево-тис. Праці Верховинця про Космач. Неоцінима праця над укладанням. Перше — вони цікаво уложені, передають вклад праці у своїх ділянках, вони бездоганно виконані фотографічним способом професіоналами. Не маю закиду. Основна праця про філателію та полеву пошту, яка діяла за української держави. Хронологічний уклад постатей, що воювали за українську державу — це гордість всієї Коломийщини.

Йдучи студійною дорогою, перегортаючи сторінку за сторінкою надбання пильних авторів, знаходить читач дорогоцінний матеріял про передісторію Коломиї, про ославлення поетами ріки Прут, про спогади посадника міста, про рідкісну красу Коломиї, про школи, есперанто і його початки в Коломиї, про театральне життя в давнину і сучасне, про музей і його експонати, про пресу і про все, чим Коломия славна.

Окремий відділ творить господарське життя, яке в Коломиї дістало здоровий осередок, завдяки основному доставцеві — Гуцульщини й сусіднім селам. Поширенню громадського життя служить скромна стаття Юрія Артюшенка, яка приводить постать О. Ольжича на терен Коломийщини. Очевидно, без вкладу українського жіноцтва у всестороннє життя, як також Пласту — не можна подумати про розвій культурного та громадського життя Коломийщини.

До гарних літературної вартості спогадів належить праця д-ра Марії Кейван. Так як у кожному реґіональному збірникові, є докладний огляд сіл і містечок всього повіту.

Є тут багато порушених невідомих подій (кінець життя видавця Оренштайна, невияснений і дотепер). Тема Коломия — це дуже широка тема. І тому я брався до читання з великим зацікавленням і упередженням, чи автори віднайшли недоступні матеріяли, чи відповідали на поставлені питання вже давніше. Треба із вдоволенням ствердити, що відповідь додатно дана. Дуже мало ще залишилося до остаточного дослідження. Але те, що зроблено, заслуговує на похвалу всім — редакторам, адміністраторам, жертводавцям і власникам, які дали до диспозиції свій дорогоцінний матеріял — знімки, документи і листи.

Цю книгу попередила коротка дедикація Романа Завицького такого змісту: „Долучуюся до співчуваючих Вам у хворобі, пересилаю наш збірник, що відверне Ваші думки від хвороби та прискорить виздоровіння". З глибокої вдячності за ці рядки присвяти і за книгу я написав цю скромну рецензію, на кращу мені тепер не стати.

Михайло Бажанський